

Економски и социјални савјет

Дистр.: општа
16. септембар 2014.
Оригинал: енглески
језик

Економска комисија за Европу

Састанак држава потписница Конвенције о приступу информацијама, учешћу јавности у одлучивању и приступу правди у питањима животне средине
Пета сједница

Састанак држава потписница Протокола о регистрима испуштања и преноса загађујућих твари, уз Конвенцију о приступу информацијама, учешћу јавности у одлучивању и приступу правди у питањима животне средине

Друга сједница

Маастрицхт, Холандија, 2. јули 2014. године

Извјештај заједничког сегмента на високом нивоу

Додатак

Декларација из Маастрицхта

Транспарентност као покретачка снага демократије у сфери заштите животне средине

I. Увод

1. Ми министри и шефови делегација држава потписница Конвенције о приступу информацијама, учешћу јавности у одлучивању и приступу правди у питањима животне средине (Архуска конвенција) као и потписница њеног Протокола о регистрима испуштања и преноса загађујућих твари (Протокол), заједно са представницима других држава, међународних, регионалних и невладиних организација (НВО), заступницима у парламенту и другим представницима грађанског друштва на територији држава чланица Економске комисије УН-а за Европу (УНЕЦЕ), и шире, окупљени на петој сједници држава потписница Конвенције о приступу информацијама, учешћу јавности у одлучивању и приступу правди у питањима животне средине и другој сједници држава потписница Протокола о регистрима испуштања и преноса загађујућих твари, потврђујемо следеће:
2. Увјерени смо да је дјелотворан приступ јавности информацијама о животной средини веома важан; ради се о темељној претпоставци за успјешно остварење учешћа јавности, које посљедично има утицаја на приступ правди. Сва три стуба Архуске конвенције: приступ информацијама о животной средини, учешће јавности у одлучивању

и приступ правди, суштински су елементи демократије у сфери заштите животне средине. Стога поново потврђујемо наше снажно опредјељење за транспарентност и демократију, што ће за резултат имати доношење одлука у области заштите животне средине на начин који позитивно доприноси унапређењу услова живота садашњих и будућих генерација.

3. У документу под насловом: „Будућност какву желимо“¹, свијет је признао чињеницу да добро управљање и одржива економија захтијевају дјелотворно учешће јавности; у улози бирача, потрошача или дионичара. Широко учешће јавности и приступ информацијама од значаја за заштиту животне средине, као и ефикасни судски и управни поступци, препознати су као веома важни за промовисање одрживог развоја, што захтијева истински ангажман и активно учешће регионалних, националних и локалних законодаваца и правосудних институција, као и осталих заинтересованих актера. Тиме се још једном потврђује вриједност Архуске конвенције и њеног Протокола, као ефикасних средстава за унапређење демократије у сфери заштите животне средине, кроз подстицање активног учешћа свих заинтересованих актера у процесима који доприносе бољем одлучивању, планирању и реализацији политика и програма на свим нивоима, као и промовисању увођења „зелене економије“ у контексту одрживог развоја и искорјењивања сиромаштва.
4. Поновно истичемо наше снажно опредјељење за оснаживање људи кроз остварење њиховог права на здраву и чисту животну средину², побољшање стања животне средине и унапређење одрживог развоја кроз промовисање Конвенције и њеног Протокола, као и принципа који се примјењују на територији држава чланица Економске комисије за Европу, као и шире.

I. Информације у ери знања

5. Препознајемо тијесну везу између дјелотворне имплементације Конвенције и њеног Протокола и важности пружања заштите активистима за заштиту животне средине и звиждачима, као и важности слободе говора и учешћа грађана у доношењу одлука од значаја за њихове животе, у сигурном окружењу. У сваком случају,

¹ Документ настао на конференцији Уједињених народа посвећеној одрживом развоју, одржаној у Рио де Јанеиру од 20. до 22. јуна 2012. године (А/РЕС/66/288, аннех).

² Уједињено Краљевство Велике Британије и Сјеверне Ирске понавља своју изјаву дату приликом потписивања и ратификације Конвенције, како сlijеди: „Уједињено Краљевство Велике Британије и Сјеверне Ирске разумије позивање у Члану 1 и седмом ставу преамбуле Конвенције на „право“ сваке особе да живи у животnoj средини која задовољава потребу очувања њеног здравља и општег благостања, којим се изражава жеља држава потписница, која је била покретач процеса преговарања о тексту Конвенције, а коју Уједињено Краљевство дијели са свим осталим државама потписницама. Законске обавезе чије је испуњење свака држава потписница дужна гарантовати према одредбама Члана 1, ограничене су на право приступа информацијама, учешће јавности у одлучивању и приступ правди у околишним питањима, како је то и прописано одредбама Конвенције.“

власти би требале препознати важност улоге коју су одиграли као и ризика којем су се изложили такви активисти и звиждачи, те у том смислу осигурати да те особе уживају адекватну заштиту. С друге стране, да би се умањила потреба за постојањем звиждача, власти морају осигурати транспарентност у раду, отклонити препреке и превладати изазове који стоје на путу приступа правди. Данас, организоване активности грађана, укључујући ту и активности везане за заштиту животне средине, имају више утицаја на рад власти него што је то икад прије био случај. Власти су често добро информисане о активностима грађана, укључујући ту и активности везане за заштиту животне средине. Власти морају настојати да осигурају отвореност и транспарентност у раду на питањима од значаја за животну средину, чиме ће грађанима бити пружен чврст основ за остварење учешћа. Да би било могуће остварити те циљеве, државе потписнице Конвенције и Протокола дужне су ускладити домаће законе са одредбама Конвенције и Протокола, у највећој могућој мјери.

6. Приступ информацијама од значаја за животну средину предуслов је за транспарентно управљање уз широко учешће заинтересованих страна. Посебно у времену економске кризе, напор уложен у побољшања у сфери управљања представља улагање у демократију. Економску кризу не треба користити као изговор за смањење издвајања за заштиту животне средине и остварење права у тој области. У времену економске кризе, приступ информацијама, учешће у одлучивању и приступ правди још су важнији, јер су настојања да се превлада криза у великом броју ситуација довела до растућег притиска усмјереног на слабљење мјера које за циљ имају заштиту животне средине. Отвореност и транспарентност стварају основ за одржив развој који води стварању повољног окружења за улагања, али и више од тога. Отвореност и транспарентност такође могу допринијети усвајању политика рада којима се превладава проблем неравноправности и сиромаштва и свим особама омогућава да добију информације и остваре истинско учешће у доношењу одлука које се тичу њихових живота. У погледу информација од значаја за животну средину, транспарентност представља важан инструмент за пружање подршке иновацијама и промовисање најбољих расположивих техника и добре праксе у циљу увођења тзв. „зелене економије“. Осим тога, регистри испуштања и преноса загађујућих твари, доприносе евалуацији оствареног напретка у увођењу „зелене економије“.
7. Сматрамо да, с друге стране, Конвенција и њен Протокол могу играти важну улогу у стварању претпоставки за развој заједничког информационог система за заштиту животне средине, који би био у употреби на територији држава чланица Економске комисије за Европу, те да би исто тако развој таквих информационих система на нивоу држава у великој мјери могао помоћи у имплементацији и ратификацији Протокола и успостављању једнообразног система извјештавања о загађујућим тварима на државном нивоу. У том

смислу, у погледу имплементације Протокла, настојаћемо дати допринос усклађивању са другим обавезама у области извјештавања.

8. Препознајемо и подстичемо искориштавање нових могућности, насталих захваљујући примјени модерних средстава комуникације, виртуелних и других друштвених медија, који све више добијају на значају као средство за брзу дистрибуцију информација од значаја за животну средину грађанима који имају могућност приступа Интернету, чиме се доприноси промовисању транспарентности. Још један нови тренд показао је да јавност може играти важну улогу у привлачењу пажње на опасности по животну средину, што укључује и употребу мобилних уређаја у сврху прикупљања и дистрибуисања информација од значаја за животну средину.

II. Демократија животне средине за све

9. Уважавамо чињеницу да је потребно знатно побољшати ефикасност управљања питањима животне средине на међународном нивоу. Архуска конвенција и њен Протокол остају једини правно обавезујући хоризонтални међународни инструменти донесени у циљу имплементације принципа 10. Декларације о животној средини и одрживом развоју усвојене у Рио де Јанеиру. Промовисање њихових принципа на међународним форумима у питањима која се односе на животну средину и даље је веома важно. Ово се односи не само на форуме који се баве питањима животне средине директно, већ и на сродне форуме, попут међународних финансијских институција и организација које се баве трговинским односима, гдје је транспарентност у доношењу одлука о питањима која имају утицаја на животну средину од огромног значаја. Због тога поновно потврђујемо нашу спремност на промовисање отворене размјене информација и ефикасног учешћа актера, укључујући ту и НВО које се баве питањима заштите животне средине, на међународним форумима, у оквиру одредаба става 4 Смјерница из Алмату-ја о Промовисању Примјене Принципа Архуске Конвенције на Међународним Форумима³.
10. Механизам испуњења одредаба Конвенције и њеног Протокола без конфронтације доприноси посредовању и рјешавању сукоба између грађана и органа власти, те је усмјерен на пружање помоћи у провођењу захтјева прописаних Конвенцијом и њеним Протоколом. Према томе, настојаћемо додатно појачати ефикасност тих механизма, те понудити размјену стечених искустава у оквиру других заинтересованих форума.
11. Због свог утицаја на више међусобно повезаних области, Архуска конвенција и њен Протокол пружају јединствену прилику за успостављање синергијских односа са потписницима многобројних

³ Види ЕЦЕ/МП.ПП/2005/2/Адд.5, доступно на:
[хттп://стагинг.унеце.орг/енв/пп/моп2/моп2.доц.хтмл](http://стагинг.унеце.орг/енв/пп/моп2/моп2.доц.хтмл).

мултилатералних споразума у вези са заштитом животне средине, као и са бројним организацијама и процесима. Поздрављамо успостављање таквих партнерских односа и уважавамо позитивну улогу коју партнерске организације играју у пружању помоћи у провођењу ова два споразума. Такође наглашавамо потребу за стварањем нових синергијских односа са другим организацијама и државама потписницама других мултилатералних споразума, које дијеле сличне циљеве, у сврху стварања претпоставки за реализацију и ратификацију таквих споразума, као и унапређења њихове ефикасности.

12. Топло поздрављамо иницијативу за успостављање регионалног инструмента за заштиту права на животну средину у регији Јужне Америке и Кариба као и увођење у употребу ПРТР регистара широм свијета. Подржавамо сличне иницијативе које за циљ имају реплицирање достигнућа остварених провођењем Архуске конвенције и њеног Протокола, те изражавамо спремност на пружање подршке у реализацији тих иницијатива. Такође позивамо заинтересоване државе да се придруже породици држава потписница Архуске конвенције, јер и државе изван територије држава чланица Економске комисије за Европу имају могућност потписивања Конвенције. Изражавамо спремност на пружање подршке таквим процесима.
13. Побољшања квалитета и цјеловитости података садржаних у извјештајима и ефикасан приступ информацијама у вези са загађујућим тварима које се испуштају у животну средину, и даље представљају важне задатке на чијем испуњењу треба радити. Позивамо државе потписнице Протокола да својим радом допринесу пуном провођењу Протокола.
14. Такође позивамо државе чланице Економске комисије за Европу које још увијек нису потписале или ратификовале Протокол да то учине у најскоријем могућем року и да у пракси примјене његове принципе и одредбе. Увиђамо значај субрегионалне сарадње и промовисање јачања капацитета држава чија се економија налази у процесу транзиције, као и важну улогу Архус центара, међународних и невладиних организација у стварању претпоставки за реализацију Конвенције и њеног Протокола у тим земљама.
15. Такође позивамо државе потписнице Конвенције да ратификују амандман о генетски модификованим организмима, како би он могао ступити на снагу.

III. Изградња будућности какву желимо

16. Са великом забринутошћу истичемо да су у многим државама широм свијета људима још увијек ускраћене основне информације о утицају одређених материја на квалитет воде коју пију, ваздуха који удишу, тла на којем живе и хране коју конзумирају. Пројекти који имају

значајан неповољан утицај на животну средину и даље се реализују, без обзира на приговоре грађана забринutih због утицаја које такви пројекти могу имати на услове живота људи и њихово здравље, посебно услове живота и здравље угрожених група, попут дјецe и жена, људи у руралним срединама и сиромашних који имају мало или нимало могућности да судским путем затраже оспоравање одлука о реализацији таквих пројеката.

17. У исто вријеме, уочавамо процват активног учешћа грађана у јавном животу. Грађани желе бити озбиљно схваћени и желе обликовати властиту будућност. Употребом модерних средстава информисања, они све чешће играју улогу у прикупљању информација од значаја за животну средину и њиховом дистрибуисању. Архуска конвенција и њен Протокол стога попримају све већи значај у свакодневним животима људи.
18. У оквиру иницијативе под називом: „Будућност какву желимо“ упућени су бројни апели за побољшање транспарентности, приступа и учешћа. Настојаћемо радити на томе у оквиру обављања свакодневних активности.
19. Уважавамо чињеницу да производи могу знатно утицати на животну средину током свог животног вијека, па чак и по истеку њиховог животног вијека. Због тога сматрамо да је промовисање већег степена транспарентности у вези са производима и одлукама у вези са тим производима важна тема коју треба помно размотрити у оквиру Конвенције и њеног Протокола.
20. Остварење напретка према одрживијем начину живота предвиђено је у оквиру иницијативе под називом: „Будућност какву желимо“, што подразумијева знатно смањење утроска ресурса, између осталог и кроз побољшање ефикасности утроска ресурса, производа и процеса. И у овом случају такође, транспарентност игра важну улогу у циљу осигурања лаке доступности објективним информацијама о утицају ресурса, производа и процеса на животну средину, укључујући ту и податке о енергији, води и осталим ресурсима.
21. Осим тога, већи степен транспарентности у вези са загађујућим материјама складиштеним унутар постројења или трансферима отпадних материја, помогао би грађанима да боље разумију размјере ризика од ненамјерних емисија таквих материја у животну средину.
22. Иако су раст броја држава које су ратификовале Протокол и осигурање пуног провођења Протокола од страна држава потписница и даље приоритети, увиђамо, на основу стеченог искуства, да би догађаји у будућности у вези са питањима о којима је било ријечи у три претходна става могли оправдати додатно разматрање, чија би сврха била да принципи и одредбе Протокола остану предмет трајног процеса ревидирања и измјена, да би се осигурало да Протокол

остане адекватан инструмент за остварење принципа прописаних његовим одредбама.

23. Транспарентни национални и мултилатерални процеси чијој би реализацији позитивно допринијели, како надлежне владе тако и остали актери, укључујући ту НВО сектор, међународне организације, академске и законодавне институције, локалне власти и приватни сектор, биће веома важни у утврђивању развојних циљева за период након 2015. године, који ће у средиште пажње ставити грађане, као и за евалуацију напретка оствареног према реализацији тих циљева. Увјерени смо да ће Конвенција и њен Протокол створити снажан оквир, те омогућити надлежним властима да ефективно укључе у одлучивање широки спектар заинтересованих актера, чиме ће бити створене кључне претпоставке за ефикасно управљање у сфери заштите животне средине.
